

Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ВИКЛИК ГЛОБАЛЬНОГО СВІТУ

МАТЕРІАЛИ
IX Міжнародної науково-практичної конференції

20-21 травня 2025 р.

Полтава – 2025

Редакційна колегія

Надія Мякушко – докторка філософії у галузі політичних наук, кандидатка політичних наук, доцентка, в. о. завідувачки кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти, директорка Полтавського інституту економіки і права (**голова**).

Роман Шаравара – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри правознавства та фінансів, перший заступник директора Полтавського інституту економіки і права.

Руслан Басенко – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора з науково-педагогічної роботи, міжнародної та грантової діяльності, завідувач кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права (**відповідальний редактор**).

Сергій Короед – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права.

Валерій Бебик – доктор політичних, кандидат психологічних наук, професор, професор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, лауреат Державної премії імені І. Франка в галузі інформаційної діяльності та Міжнародної премії імені М. Гоголя.

Віталій Заїка – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавський інститут економіки і права

Ольга Бацман – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права.

Наталія Рябокін – кандидатка філологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін Полтавського інституту економіки і права.

Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу : Матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 травня 2025 р. / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ; ред. колег. : Н. Мякушко (голова), Р. Шаравара, Р. Басенко та ін.; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ППЕП, 2025. 458 с.

У збірнику матеріалів представлено доповіді та повідомлення наукового зібрання вчених, організаторів освіти, науково-педагогічних працівників, фахівців-практиків, здобувачів різних ступенів освіти, які присвячені аналізу політико-правових, соціально-філософських, освітньо-педагогічних, фінансово-економічних та інших вимірів інноваційного розвитку України та світу. Окремо звернено увагу на протидію України російській військовій агресії та окреслено шляхи повоєнної відбудови країни.

Матеріали збірника будуть цікавими вченим, викладачам і здобувачам освіти, усім, хто залучений до науково-теоретичного аналізу сучасного світу.

УДК 330.111.66(477):34

**Рекомендувала до друку вчена рада
Полтавського інституту економіки і права
10 червня 2025 року, протокол № 5**

Автори несуть особисту відповідальність за повноту висвітлення досліджуваного питання, системність викладу матеріалів, достовірність наведених фактів та їхню автентичність, правильне цитування, академічну доброчесність.
Статті друкуються в авторській редакції.

© Полтавський інститут економіки і права, 2025
© Колектив авторів, 2025

ЗМІСТ

Передмова	13
Розділ 1	
Політико-правові, соціально-економічні та культурно-освітні виміри життя України в умовах воєнного стану та перспективи відбудови	
Olha Kushnirova STEAM approach using in philological projects	14
Władysław Wornalkiewicz Możliwości usprawnienia procedury orzecznictwa z zastosowaniem IT	16
Полад Аббасов Органи місцевого самоврядування в умовах воєнного стану та їх повноваження	29
Геннадій Аванесян, Дар'я Замчій Адміністративно–господарські санкції як інструмент державного регулювання	32
Наталія Аксакова Вплив радянської політики на формування норм українського правопису	34
Наталія Богданова Право і геополітика у час війни: українське суспільство між стабільністю та змінами	37
Сергій Бойко Відповідальність військового командування за злочини за ККУ та міжнародним правом	40
Максим Бондаревський, Вікторія Сергієнко Теоретико-правові основи колізій у законодавстві	43
Артем Бондаренко, Станіслав Ольховський Правові виміри суспільного життя в Україні в умовах воєнного стану	46
Дем'ян Братасюк, Роман Потапчук Проблеми та перспективи ефективного провадження медіації в Україні	47
Дмитро Вальчук Захист комп'ютерної програми як об'єкта інтелектуальної власності	49
Володимир Вареницький Педагогічні умови розвитку підприємницької культури майбутніх фахівців туризму та рекреації у системі вищої освіти	52
Олена Вдовіна Вища освіта України у VUCA-світі: стратегія якості на зламі непередбачуваності та цифрової трансформації	55
Максим Вітушко Ставлення громадян до впровадження штучного інтелекту у процес прийняття рішень	58
Анастасія Гевчук Актуальні проблеми правового регулювання трудової міграції	62
Сергій Гладкий Правовий менталітет українців: на зламі епох	64
Антон Глоба Актуальні проблеми цивільної юрисдикції в період військового стану	67
Наталія Год Ренесансний гуманізм у вимірах сучасної історичної освіти	68

Леся Гончаренко

Роль Академії Європейського права в підготовці майбутніх фахівців у галузі права 72

Оксана Даниско

Інтеграція цілей сталого розвитку в освітньо-професійні програми підготовки майбутніх учителів фізичної культури 74

Максим Дашівський

Економічна сутність та значення кредитоспроможності підприємства 77

Юлія Деркач

Ямна культурно-історична спільність у нових дослідженнях. Український та міжнародний контекст 79

Віталій Дмитренко, Віта Дмитренко

Концепт «кінця історії» в європейській інтелектуальній думці 81

Світлана Дудецька

Працевлаштування студентів-випускників правознавчих спеціальностей: виклики та перспективи 83

Сергій Дудко

Нормативно-правові засади і тенденції реформування загальної середньої освіти та ЗЗСО в умовах сучасних викликів 85

Ігор Зубков

Виклики та напрями досліджень щодо інтеграції штучного інтелекту у вищу освіту України 88

Руслан Зубков

Особливості розвитку реального сектора економіки 91

Олена Ільченко

Особистісно-орієнтований підхід до організації і проведення виробничої педагогічної практики 93

Максим Калатур

Геополітичні виміри суспільного життя в Україні в умовах воєнного стану 96

Дар'я Каліненко

Рецепція римського права у континентальній Європі: від глосаторів до сучасності 97

Геннадій Каракулько

Відповідальність осіб, які діють у групах або через організації в міжнародному кримінальному праві 98

Олександра Кармаза

Альтернативне вирішення виборчих спорів: використання медіації при вирішенні виборчих спорів 100

Михайло Коваленко, Володимир Філонченко

Проблема збереження Малотростянецького курганного могильника скіфського часу: пам'яткоохоронних аспект 103

Михайло Коваленко, Леонід Чуприна, Андрій Артем'єв

До питання про еволюційне значення дентина 105

Володимир Коваленко

Відповідальність за пособництво у міжнародному праві 108

Жанна Кононенко, Денис Гребенюк, Ярослав Ведюк

Інноваційний імператив: формування та утримання конкурентних позицій на ринку 110

Жанна Кононенко, Ігор Діхтенко, Дмитро Котица Економічні стимули та їхній вплив на продуктивність праці.....	114
Сергій Короед Стягнення активів підсанкційних осіб в дохід держави в механізмі правового забезпечення соціально-економічного розвитку України в умовах воєнного стану	117
Владислав Корольов Еволюція теорії суспільного добробуту: основні концептуальні підходи	120
Олексій Кресін Теза російської пропаганди щодо «самовизначення народів України», керований хаос і гібридна війна.....	122
Вікторія Кулакова Нагляд регулятивного органу за страховим ринком	125
Вікторія Куц Теоретичні засади грошових потоків, їхні види та формування у звітності	129
Анна Лапишина Реформування судової системи України: між декларацією і реальністю	131
Леся Лебедик Розвиток особистості майбутнього психолога у безпечному освітньому просторі	132
Іван Лісний Запровадження цифрових технологій у сферу обігу цінних паперів.....	135
Олександр Лук'яненко, Назар Майструк Музеї як платформи культурної дипломатії: інтеграція освітніх функцій в умовах глобальної турбулентності	137
Анна Максимич Інфляційні очікування в теорії і практиці	140
Людмила Малярець, Олексій Бударін, Тетяна Скляр Визначення потенціалу імпортозаміщення на промислових підприємствах	142
Олексій Марко Децентралізація як ключова характеристика цифровізації демократичного врядування	145
Ярослав Мартиненко Штучний інтелект в роботі юриста.....	147
Олександр Марченко, Тетяна Антонюк Прогнозування інноваційної та цифрової спроможності України у післявоєнний період. Forecasting Ukraine's innovation and digital capacity in the post-war period	150
Олександр Марченко, Денис Боровський Проблеми фінансової системи України в умовах війни і шляхи їх вирішення. Problems of the financial system of Ukraine during the war and ways to solve them ..	151
Олександр Марченко, Владислав Кривовид Розвиток розумного екологічного франчайзенгу в умовах економічної конвергенції. Development of smart ecological franchising in the context of economic convergence	152
Олександр Марченко, Сергій Петріченко Реальний сектор економіки України в умовах війни та перспективи його відбудови. The real sector of Ukraine's economy in the conditions of war and the prospects for its reconstruction	153

Микола Мельник

Питання соціальних гарантій військовослужбовців та їх сімей в умовах
воєнного стану в Україні 155

Тетяна Непокупна, Олена Годзь

Трансформаційні імпульси ХХІ століття: виклики для освіти, науки, політики .. 158

Тетяна Олійник

Організація самостійної роботи здобувачів освіти засобами інформаційних
технологій..... 160

Вікторія Орел

Юридична аргументація у римському праві 162

Олег Остапенко

Теоретичні засади гуманізації загальнопедагогічного процесу в закладах
загальної середньої освіти..... 165

Іван Паламарчук

Щодо питання повернення в Україну незаконно виведених в іноземні держави
активів: в контексті правовідносин, що виникають у зв'язку з оборотом
віртуальних активів..... 167

Євгеній Панов

Правові механізми запозичення досвіду охорони довкілля Республіки Сінгапур
в контексті післявоєнного відновлення природи України 170

Євгенія Панова

Актуальні аспекти форс-мажорних обставин в господарських правовідносинах. 171

Валерій Паталаха

Формування колективної ідентичності в основних теоріях європейської
інтеграції..... 173

Дмитро Піддубний

Передумови становлення сучасної медіації 176

Олександра Подольська

Римське право як фундамент європейської правової традиції 178

Віталій Попельнюк

Правові та геополітичні виміри суспільного життя України в умовах воєнного
стану: виклики продовольчої безпеки 179

Микола Рогоза, Ярослав Вівтоніченко, Роман Максимчук,

Володимир Шило

Управління інформаційно-аналітичним забезпеченням бізнес критичних
процесів як фактор розвитку компаній в умовах війни 182

Ігор Рой

Особливості діяльності нотаріусів під час воєнного стану 185

Антон Рябокін

Фінансові ресурси підприємства, їх зміст та види 188

Таміла Ряска

Конституційне право на освіту та його реалізація в умовах трансформацій 190

Марія Скільська

Договір аутстафіngu: поняття, підстави, переваги і перспективи..... 192

Юлія Снітко

Тестування мобільних додатків в середовищі Android Studio..... 195

Олена Стойко

Зміна підходів до фінансування організацій громадського суспільства
в Євросоюзі..... 197

Віктор Стрельніков

Стан позашкільної освіти Полтавщини у роки війни 200

Дмитро Стрілко, Богдан Андрушко

Ретроспективний аналіз становлення медіації в Україні 204

Дар'я Тарасенко

Використання можливостей Screen Reader у навчальній діяльності на прикладі гуманітарних предметів та дисциплін 207

Владислав Теремецький

Приватноправові засоби стимулювання інвестицій у проєкти післявоєнної відбудови України в контексті євроінтеграції 209

Світлана Товста, Денис Несен

Сучасні тенденції розвитку інституту права власності в Україні 212

Світлана Товста, Олександр Петренко

Цифрова трансформація правової системи України: виклики і перспективи правового регулювання 214

Світлана Товста, Ярослав Пешков

Правове забезпечення національної безпеки: конституційно-правовий аспект .. 215

Світлана Товста

Реституція та компенсація в цивільному праві: порівняльно-правовий аналіз національного та європейського підходів 216

Наталія Токуєва

Психологічні чинники конформної поведінки особистості в структурі соціальної взаємодії 218

Іван Фельцан

Правова наука повоєнної незалежної України: теоретико-правові аспекти 220

Галина Фербей

Адаптація фінансових стратегій підприємств до макроекономічних шоків воєнного часу та періоду відбудови 223

Анастасія Фесенко

Банківські ризики: класифікація та оцінювання 226

Аліна Фисун

Аналіз ризиків у страхуванні: методи оцінки та управління 228

Сергій Фірсов, Сергій Дикань, Вікторія Єфремова

Термінологічні помилки в законодавстві стосовно понять «ризик» і «безпека» 230

Роман Харченко

Роль комунікації у релігійних практиках сучасного цифрового суспільства 232

Дмитро Чамара

Суд присяжних в Україні в умовах воєнного стану: виклики та перспективи 236

Сніжана Чирва

Відповідальність за співучасть в міжнародному кримінальному праві 238

Леонід Чуприна, Михайло Коваленко, Андрій Артем'єв

Патологічні зміни у зубах населення розвинутого середньовіччя з терен сучасної України, як критерій визначення давності поховання 241

Андрій Шабалін

Щодо розміру гонорару адвоката: на матеріалах практики Верховного Суду 247

Іван Шаптала

Віддання наказу про вчинення воєнного злочину як форма вчинення злочину, передбаченого статтею 438 ККУ 249

Роман Шаравара, Тетяна Антонюк

Війна в Україні та її вплив на страхування: виклики та перспективи 251

Роман Шаравара, Дмитро Бікмухаметов

Маркетинговий механізм ціноутворення 254

Роман Шаравара, Владислав Бойко

Корелювання та механізм визначення показників інвестиційної привабливості підприємства та економічної системи в цілому 259

Роман Шаравара, Сергій Петріченко

Діагностика кризового стану підприємства 263

Борис Шевченко

Економічні основи державних фінансів у кризових умовах 266

Лідія Шкварок

Правові виміри соціального захисту населення України в умовах воєнного стану 269

Олексій Штепа, Наталя Зінченко

Геополітичні ризики для України в контексті російської збройної агресії..... 271

Віра Явір

Деколонізація України як етнополітичний процес 274

Марина Яненко

Теоретичні засади гуманізації викладання економіки в закладах загальної середньої освіти 277

Розділ 2

Теорія і практика соціальної роботи та корекційної педагогіки

Iryna Nikitina

Psychological support at training activities of future specialists of the security and defense forces in Ukraine..... 280

Олександр Барвінко, Ольга Бацман

Особливості інклюзивного навчання у ЗВО 282

Ольга Бацман, Yuliia Novinsky

Соціальний супровід осіб літнього віку: досвід Ізраїлю 285

Валентина Березан

Теоретичні аспекти використання цифрових технологій для подолання соціальної ізоляції..... 286

Ігор Біленко, Надія Мякушко

Особливості соціального супроводу біженців з України в Німеччині 289

Ілля Біляєв

Ефективні методи допомоги та перспективи реінтеграції безпритульних осіб 291

Жанна Бордун

Фізична терапія при захворюваннях серцево-судинної системи 292

Олександр Вакуленко, Ольга Бацман

Технології профілактики професійного вигорання соціальних працівників в умовах війни..... 294

Віта Вишневська, Ольга Бацман

Послуга підтриманого проживання для внутрішньо переміщених осіб в період війни..... 295

Алла Гета

Особливості формування культури здоров'я молоді..... 297

Ярослав Гетя

Фізична реабілітація при переломах стопи 299

Анастасія Горенко, Ольга Бацман

Поняття та класифікація сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах 301

Марина Гринь, Ольга Бацман

Особливості надання соціальних послуг в сільській місцевості в умовах війни ... 305

Сніжана Давидова

Фізична терапія в відновлювальний період при черепно-мозковій травмі..... 306

Вікторія Донченко

Фізична терапія при бронхіальній астмі 308

Джанні Жигилій, Ольга Бацман

Волонтерство як соціальний феномен в період війни в Україні..... 310

Віталій Заїка, Юрій Александров

Хобі та колекціонування як механізм подолання тривоги та соціальної ізоляції
в умовах сучасного суспільства..... 311

Віталій Заїка

Особливості надання психологічної допомоги особам у кризових ситуаціях
життя 312

Юлія Зайцева, Віктор Бондаренко

Роль фізичної культури в адаптації внутрішньо переміщених осіб: соціальні та
психологічні аспекти 314

Олена Захарченко

Фізична терапія при переломах хребта 316

Артем Кавалір, Ольга Бацман

Особливості соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами в умовах
війни..... 317

Людмила Клеценко, Євгенія Вишар

Особливості фізичної терапії при сколіозах у дітей 319

Андрій Коваль, Владислав Канівець

Психолого-педагогічний супровід дітей із затримкою психічного розвитку:
корекційний потенціал міждисциплінарної команди 321

Андрій Коваль, Ніна Черняк

Цифрові інструменти в практиці соціального супроводу: виклики та переваги .. 323

Андрій Коваль, Світлана Чечотіна

Профілактика професійного вигорання у фахівців соціальної сфери..... 325

Оксана Коренівська

Лікувальне плавання як засіб фізичної терапії при сколіотичній хворобі 328

Павло Крайній, Ольга Бацман

Профілактика «професійного вигорання» соціальних працівників 329

Олена Крисанова

Фізична терапія при переломі стегнової кістки 330

Наталія Крупа, Надія Мякушко

Аналіз поняття «сирітство» у науковій літературі..... 332

Любов Куторжевська

Особливості вивчення майбутніми фахівцями соціальної сфери дисципліни
«Технології організації дитячого оздоровлення та відпочинку» 334

Катерина Литус, Надія Мякушко

Соціальна підтримка малозабезпечених родин..... 336

Тетяна Лукаш

Фізична терапія при ДЦП 338

Євгеній Ляшенко, Ольга Бацман	
Соціальна профілактика алкоголізму в молодіжному середовищі.....	341
Богдан Максименко	
Проблеми та виклики в підготовці соціальних працівників в Україні	343
Федір Медвідь, Марія Чорна, Аліна Красун	
Соціальна робота в умовах воєнного стану: правові засади	344
Антон Моренко	
Фізична терапія при ампутації нижньої кінцівки.....	347
Оксана Носенко, Ольга Бацман	
Соціальна профілактика кібербулінгу у підлітковому середовищі	348
Вікторія Петренко	
Фізична терапія при травмах кисті	350
Дмитро Сакевич	
Фізична терапія після ЧМТ.....	353
Валентина Сорокова	
Методологія побудови індивідуальних програм фізичної терапії хворих анкілозивним спондилітом 2 стадії	354
Вікторія Сорокова	
Фізична терапія при травмах зап'ястя	356
Вікторія Суханова	
Фізична терапія при травмі коліна	357
Катерина Ткач	
Досвід і перспективи розвитку державної підтримки прийомних сімей в Україні	359
Євгеній Токар	
Практичні аспекти соціальної роботи з жертвами сімейного насильства	361
Максим Тоненький, Ольга Бацман	
Особливості інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами..	363
Ірина Федосова, Надія Мякушко	
Поняття та зміст соціальних послуг в умовах війни.....	365
Антон Фесенко	
Фізична терапія при переломі фаланг пальців кисті	367
Іван Хижняк	
Фізична терапія при переломі плечової кістки.....	369
Павло Хоменко	
Сучасні тенденції вивчення адаптивної фізичної культури в системі підготовки фахівців фізичної культури та спорту	370
Марк Хромов	
Особливості соціальної роботи з демобілізованими військовослужбовцями в умовах військового стану.....	373
Наталія Царенко	
Фізична терапія постінсультних хворих у лікарняний період	374
Олександр Цікал, Ольга Бацман, Надія Мякушко	
Особливості медіації у соціальній роботі	376
Артем Чернов, Віталій Заїка	
Повернення з війни: соціально-психологічні особливості реадaptaції та ресоціалізації ветеранів і ветеранок до умов цивільного життя – презентація колективної монографії.....	378
Альона Шавандаєва	
Фізична терапія при захворюваннях серцево-судинної системи після ампутацій	380

Вікторія Шевчук

Психологічні аспекти емоційного вигорання матерів, які виховують дітей з різними формами дизонтогенезу	381
--	-----

Розділ 3

Теоретичний і практичний потенціал лінгвістики у піднесенні національного духу та консолідації світового співтовариства

Serhii Bolotnikov

Some aspects of English language learning through mindfulness practice	384
--	-----

Rostyslav Gromov

Examples of humanization of education in foreign language learning in other countries	387
---	-----

Анна Алексащенко

Особливості перекладу термінології у галузі архітектури	390
---	-----

Тетяна Борисова

Впровадження інтерактивних методів навчання з використанням ІКТ на заняттях англійської мови за професійним спрямуванням в медичних коледжах	392
--	-----

Ганна Бродська

Роль регіональних діалектів у формуванні національної самосвідомості: приклад німецькомовного простору	396
--	-----

Крістіна Винник

Поняття художнього перекладу	399
------------------------------------	-----

Світлана Гвоздьова

Інтерактивні методи навчання при викладанні латинської мови, переваги та практичне використання в освітньому процесі	400
--	-----

Віталій Голик

Специфіка юридичних текстів	403
-----------------------------------	-----

Алла Дедухо, Анастасія Рябуха

Лексичні особливості перекладу німецькомовних текстів юридичної тематики .	404
--	-----

Костянтин Єфімов

Практичний аналіз перекладів та редагування	406
---	-----

Владислав Золотаренко

Технічні засоби для перекладу та використання адаптованих термінів	408
--	-----

Вадим Канащук

Інструменти для редагування: використання програм для перевірки граматики, стилістичних помилок, термінологічних баз даних	410
--	-----

Діана Клочко

Розвиток міжкультурної компетенції учнів у процесі перегляду англомовних серіалів	411
---	-----

Даніїл Корницький

Інтерпретація медичних даних та інструменти для редагування	414
---	-----

Анна Кучер

Особливості використання параграфемних засобів у пакуванні молока	416
---	-----

Вікторія Перевознюк

Сучасна література Кременчука в аспекті національно-патріотичного виховання	418
---	-----

Наталія Рябокінь, Крістіна Глушко

Основи редагування науково-технічного перекладу	420
---	-----

Наталія Рябокінь, Віталій Голик, Костянтин Єфімов	
Практичний курс третьої (іспанської) іноземної мови для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія»	422
Наталія Рябокінь, Наталія Дяченко	
Особливості усного та письмового перекладу	425
Наталія Рябокінь, Василиса Євсютіна	
Основи синхронного перекладу в 21 столітті.....	426
Наталія Рябокінь, Владислав Золотаренко	
Сучасна зарубіжна література	427
Наталія Рябокінь, Вадим Канащук, Данійл Корницький	
Практика перекладу з третьої (іспанської) іноземної мови у ЗВО	429
Наталія Рябокінь, Діана Мустафаєва	
Огляд сучасної драми в літературі	432
Наталія Рябокінь, Наталія Ночовна, Станіслав Пашко	
Специфіка перекладу іспанськомовної, німецькомовної, англомовної поезії на українську мову	434
Наталія Рябокінь, Наталія Ночовна	
Культурологічний та когнітивний аспекти перекладу	436
Наталія Рябокінь, Ніна Тіганова	
Сучасна іноземномовна поезія 21 століття	442
Наталія Рябокінь	
Дискурс науково-технічного спілкування, його класифікація та особливості	444
Наталія Рябокінь	
Особливості німецькомовної та іспанськомовної літератури кінця 20 — початку 21 століття.....	448
Катерина Сидоренко	
Лінгвістичні особливості назв фільмів.....	450
Василь Ткаченко	
Аналіз оригінальних рекламних текстів і їх перекладів	452
Антон Циніцький	
Компаративний аналіз англомовних і українськомовних ЗМІ	453
Інна Янченко	
Трансформація ролі викладача іноземної мови: технології та гуманізм у VUCA-світі	456

ПЕРЕДМОВА

IX Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу» присвячена осмисленню ключових напрямів цивілізаційного розвитку сучасного світу та України. Її інтерактивні панелі зібрали вчених, організаторів освіти, науково-педагогічних працівників, фахівців-практиків, здобувачів різних ступенів освіти. На конференції представлено доповіді докторів та кандидатів юридичних, політичних, економічних, філософських, педагогічних, історичних наук, практикуючих юристів, економістів, педагогів та інших фахівців.

У збірнику матеріалів представлено доповіді та повідомлення наукового зібрання вчених, які присвячені аналізу політико-правових, соціально-філософських, освітньо-педагогічних, фінансово-економічних та інших вимірів інноваційного розвитку України та світу. Окремо звернено увагу на протидію України російській військовій агресії та окреслено шляхи повоєнної відбудови країни.

Висловлюємо щирі вітання авторському колективу цього річного збірника, всім учасникам наукового зібрання. Зичимо доброго здоров'я, подальших наукових успіхів і нових відкриттів. Переконані, що Ваша праця стане вагомим внеском в осмислення ключових питань розвитку сучасного світу та України.

Із щирою пошаною

Надія Мякушко,

голова редакційної колегії,

докторка філософії, кандидатка політичних наук,

директорка Полтавського інституту економіки і права

ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку

людини «Україна»

РОЗДІЛ 1
ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ВИМІРИ ЖИТТЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДБУДОВИ

STEAM APPROACH USING IN PHILOLOGICAL PROJECTS

Olha Kushnirova,

student, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"

Scientific supervisor: Tetiana Kushnirova,

Doctor of Philology,

Professor at the Department of Germanic Philology and Translation

National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"

The priority of modern education is increasing the interest of students in the specialties of the future, including the introduction of STEAM-solutions in the educational process. STEAM education is a comprehensive interdisciplinary approach (integrated learning, which involves a combination of skills from different fields to achieve the desired result), where all subjects are interconnected and integrated into a single whole. STEAM-education is a creative space of a person, where he or she has the opportunity to fully realize his developments. With this approach, project work and the ability to work in a team become dominant. The project as a means of STEAM-education allows to organically integrate the knowledge of students from different disciplines while solving real problems, determines their practical use, generates new ideas, forms all the necessary life competencies such as multiculturalism, speechability, informationality, sociality [2; 3; 4]

The integration of STEAM education with philology requires a differentiated approach to each case. Students learn to solve problems, become innovators, inventors, develop logical thinking and technical literacy, while strengthening communication and socially significant skills. The educational process in the preparation of a philologist is aimed at forming students' innovative skills like teamwork, communication, project management, ideas generation. Philologists can master the subject comprehensively and in a new way with this approach. STEAM - education is often called "learning vice versa". The standard chain "from theory to practice" in STEAM is reversed. Firstly, there is problem setting, adaptation and project development, and only then, in the process of this activity is mastering the theory and new knowledge.

There are many ways to master a course on the history of foreign literature. The first of them is traditional, when the lecturer tells about a certain period in the development of world culture, focusing on the general features of the day, outlines the features of the period, what distinguishes one era from others. In the process of studying a new topic in the class the main trends in the development of various arts, given illustration which has the opportunity to represent masterpieces of music, fine arts, literature, architecture, sculpture and more are considered. However, when studying general topics, you can go the other way, from "specific" to general. With the help of a project approach, students will be given a task, for example, to present the architecture of the Classicism era in a certain way. Students must decide for themselves how this period can best be represented. To do this, they must conduct a preliminary search, for example, to find out the main features of the day and understand how they manifested themselves in architecture. And, most importantly, determine what technical means will be used to present the project.

In the process of searching, the members of the project team should find out that the architecture of classicism is another rethinking of the ancient heritage, one of the main directions in architecture, which dates back to the seventeenth century. The style is based on logical clarity and symmetry. The buildings of classicism have tall columns, topped by a triangular pediment and ending in a dome, like the Pantheon in Rome. This style was initiated by Andrea Palladio, who in 1570 wrote a treatise "I Quattro Libri dell'Architettura" ("Four Books about Architecture"), dedicated to the peculiarities of ancient architecture. Palladio studied in detail the ancient Greek and Roman buildings and based on them made a detailed instruction, which identified the main features of this style. Buildings in the style of classicism, designed in accordance with these principles, are called Palladian [1, p.11]. Due to maintenance of these requirements the White House (Washington, USA, 1792-1800, James Hoban), the Arc de Triomphe (Paris, France, 1808-1836, Jean Schalgren, Louis-Etienne Ericard de Tourie and Guillaume Abel Blue), the Brandenburg Gate were built. (Berlin, Germany, 1788-1791, Karl Gotthard Langgans) and others.

During the discussion, the project participants reached a conclusion that it will be possible to design an architectural structure in this style with the help of the LEGO "Architecture". The style of classicism combines well with LEGO, as it is dominated by rectangular shapes and symmetry, and the basic elements with the help of basic details are quite easy to reproduce. Decorative elements are rarely used compared to the previous Baroque era, so you do not have to use small details for decoration. The most difficult will be to build a large dome and a triangular pediment, but in the process of teamwork it will not be so difficult (Monticello, Charlottesville, USA, 1769-1809. Thomas Jefferson) [1, p.19].

This form of group work will be productive during performing practical work from general courses, which will contribute to a deeper understanding of the topic and will produce the interest of students in acquiring new knowledge.

References:

1. Alphin Tom. The LEGO Architect . URL: http://tomalphin.com/2015/09/brickarchitect_com.html
2. Андрієвська В.М. Проект як засіб реалізації STEAM-освіти у початковій школі. Науковий вісник Ужгородського університету. 2017. Вип.2. С.11-14.
3. Король С.В. Використання методу проектів для посилення професійної спрямованості гуманітарних дисциплін у підготовці майбутніх інженерів. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua
4. Проект концепції STEM-освіти в Україні. URL: http://mk-kor.at.ua/STEM/STEM_2017.pdf

MOŻLIWOŚCI USPRAWNIENIA PROCEDURY ORZECZNICTWA Z ZASTOSOWANIEM IT¹

Władysław Wornalkiewicz,
dr inż., prof. ANS-WSZiA

The Academy of Applied Sciences

Academy of Management and Administration in Opole (Poland)

Wprowadzenie

Obecny system prawny stoi przed wyzwaniem dynamicznego środowiska prawnego, które ciągle ewoluuje pod wpływem zmieniających się realiów społecznych, ekonomicznych i technologicznych. W odpowiedzi na te wyzwania, kluczowe staje się ciągle doskonalenie procesów orzeczniczych, mające na celu nie tylko zwiększenie efektywności sądów, ale również podnoszenie jakości sprawiedliwości. Z tego względu w tym temacie skoncentrowano się na analizie oraz identyfikacji potencjalnych usprawnień w zakresie orzecznictwa, przykładając szczególną uwagę do problematyki przykładowego sądu rejonowego, którego nazwy ze względu na jego wizerunek nie podano.

Badanie, przeprowadzone w formie ankiety online w okresie od 1 do 15 maja 2024 roku, zaangażowało pracowników sądu rejonowego, którzy podzielili się swoimi doświadczeniami i spostrzeżeniami na temat obecnych procedur oraz technologii informacyjnych stosowanych w procesie orzecznictwa.

Moim zdaniem problemy badawcze wskazane w pracy są kluczowe dla zrozumienia wyzwań stojących przed wspomnianym sądem oraz miały na celu identyfikację potencjalnych obszarów wymagających usprawnień, zwłaszcza z zastosowaniem ETO. Każdy z problemów został rozpatrzony, co pozwoliło zrozumieć istniejące luki oraz zaproponować skuteczne rozwiązania biorąc pod uwagę czynniki wpływające na spójność i jednolitość orzeczeń wydawanych przez sędziów. Działanie to skoncentrowało się na identyfikacji czynników, które mogą wpływać na różnice w orzeczeniach wydawanych przez różnych sędziów. Problem ten dotyczy zarówno subiektywnych aspektów orzekania, jak i stosowanych praktyk proceduralnych. Analiza spójności i jednolitości orzeczeń ma na celu zapewnienie większej przewidywalności oraz sprawiedliwości w procesach sądowych.

Główne przyczyny opóźnień w wydawaniu orzeczeń w przykładowym badanym sądzie rejonowym, i ich konsekwencje dla stron postępowania, to kolejny temat przeprowadzonej analizy. Opóźnienia w wydawaniu orzeczeń są znaczącym problemem wpływającym na efektywność sądów i postrzeganie sprawiedliwości przez społeczeństwo. Analizując tę kwestię, szczególną uwagę przyłożono do identyfikacji źródeł tych opóźnień, czy to związanych z brakami kadrowymi, proceduralnymi, czy technologicznymi, oraz do zrozumienia, jak te opóźnienia wpływają na uczestników procesu prawnego.

Dostępność orzeczeń wydawanych przez sąd rejonowy dla stron postępowania oraz opinii publicznej i bariery w dostępie stanowią kolejny problem, który dotyczy transparentności działania tego sądu i dostępności wydawanych przez niego orzeczeń. Analiza skupiała się na mechanizmach udostępniania orzeczeń, ich czytelności i zrozumiałości, a także na ewentualnych barierach prawnych i technologicznych, które mogą ograniczać dostęp do informacji sądowych.

¹ Opracowanie bazuje na wybranych i zaimplementowanych fragmentach, wykonanej pod kierunkiem autora, pracy licencjackiej: Bielawska E., *Analiza stanu istniejącego i wskazanie usprawnień w zakresie orzecznictwa (na przykładzie ...)*, ANS-WSZiA w Opolu, Opole 2024.

Wpływ zmian i reform procedur sądowych na poprawę jakości orzecznictwa w sądzie rejonowym był następnym problemem badawczym, w ramach którego przeanalizowano różne propozycje reform, które mogą wpłynąć na poprawę procesów orzeczniczych. Zwrócono uwagę na innowacjach proceduralnych i komputerowych oraz na ich potencjalnych korzyściach dla szybkości, jakości i sprawiedliwości orzeczeń.

W etapach końcowych przeprowadzonej analizy zwrócono uwagę na zalety i wady obecnie używanych systemów informatycznych w przykładowym sądzie rejonowym i ich wpływu na pracę sędziów i jakość orzeczeń. Podejście to pozwoliło ocenić skuteczność stosowanych narzędzi IT oraz jakość i spójność wydawanych orzeczeń. Analiza skoncentrowała się na ocenie obecnych technologii, identyfikacji ich ograniczeń oraz propozycjach usprawnień technologicznych. Ostatni etap zapytań ankietowych skoncentrował się na ocenie, jak nowe technologie, takie jak systemy do zarządzania dokumentami cyfrowymi czy zaawansowane platformy komunikacyjne, mogłyby wpłynąć na udoskonalenie procesów orzeczniczych. Analiza ta miała na celu zidentyfikowanie technologii, które mogą poprawić szybkość, przejrzystość i jakość orzekania. Analizuje stosowaną technologię informacyjną w przykładowym sądzie rejonowym, szczególną uwagę zwrócono na takich narzędziach technologii informacyjnej jak *e-protokół*, *portal informacyjny*, *prowadzenia rozpraw online*.

Elementami wieńczącymi przeprowadzonego badania ankietowego są propozycje usprawnień procesu orzecznictwa, oparta na rozpatrzeniu sugestii uczestników badania i identyfikacji zakresów funkcjonalnych wymagających usprawnień, jak również zakresu implementacji proponowanych rozwiązań informatycznych.

W przekonaniu autorki, cytowanej pracy licencjackiej, rozszerzenie zastosowanie nowoczesnych rozwiązań IT i dogłębna reforma proceduralna są nie tylko możliwe, ale wręcz niezbędne dla modernizacji pracy analizowanego sądu rejonowego. Podnoszenie jakości orzecznictwa oraz usprawnienie procesów pracy tego sądu, poprzez technikę IT, wymaga także odpowiedniego szkolenia personelu i zdobycia przez nich kompetencji do efektywnego wykorzystywania nowych aplikacji. W długoterminowej perspektywie, inwestycje w rozwój umiejętności pracowników sądu rejonowego, w połączeniu z systematyczną aktualizacją bazy danych i rozwojem infrastruktury informatycznej, będą tak samo istotne jak wprowadzane na bieżąco same zmiany proceduralne.

Definicja orzecznictwa oraz jego rola w systemie prawnym

Orzecznictwo odgrywa kluczową rolę w systemie prawnym, funkcjonując jako istotne źródło norm i zasad, które są formułowane w wyniku wydawanych przez sądy orzeczeń i opinii. Jest to proces, w ramach którego sądy interpretują prawo, przyczyniając się do tworzenia precedensów lub wytycznych orzeczniczych, na które mogą powoływać się inne instytucje sądowe. Publikacja takich orzeczeń odbywa się poprzez różnorodne kanały, w tym zbiory orzeczeń, czasopisma prawnicze, strony internetowe sądów oraz bazy danych prawnych². W krajach o tradycji prawa cywilnego, opartego na prawie rzymskim³, sądy nie są ściśle zobowiązane do przestrzegania zasad wypracowanych w ramach orzecznictwa, co oznacza większą elastyczność w interpretacji prawa⁴. Wspomniane tu prawo rzymskie (łac. *Ius Romanum*) to termin oznaczający najczęściej prawo starożytnego Rzymu, które rozwijało się od czasów prawa

² Orzecznictwo, *European Justice*, https://e-justice.europa.eu/11/PL/case_law?init=true.

³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Prawo_rzymskie.

⁴ Ibidem.

zwyczajowego, aż do kodyfikacji Justyniana I Wielkiego (VI wiek n.e.). Prawo rzymskie miało istotny wpływ na rozwój prawodawstwa europejskiego w postaci prawa powszechnego, a także na współczesną naukę, rozwijaną jako przedmiot uniwersytecki.

W kontekście polskiego systemu prawnego, który jest przykładem prawa stanowionego, orzecznictwo nie pełni funkcji źródła prawa obowiązującego powszechnie. Jednak istotne znaczenie w omawianym zakresie mają tezy wyroków, które są często powielane i stosowane przez sądy niższej instancji, stanowiąc w istocie precedensy. Jest to praktyka, która odzwierciedla zasady sprawiedliwości formalnej, zakładającej, że podobne przypadki powinny być traktowane w sposób podobny, co wspiera spójność orzecznictwa oraz utrzymuje autorytet wyższych instancji sądowych⁵.

Orzecznictwo stanowi ważny element literatury prawniczej, będąc często analizowanym i publikowanym w specjalistycznej prasie oraz elektronicznych bazach danych. Jest to kluczowe dla rozwoju praktyki prawnej, zapewniając dostęp do precedensów i interpretacji prawnych, które są niezbędne dla prawników w ich codziennej praktyce⁶. Orzeczenie może być zawarte w oficjalnych zbiorach lub bazach danych orzeczeń poszczególnych sądów⁷.

Sędziowie orzekający w Polsce są zobowiązani stosować się wyłącznie do przepisów konstytucji oraz ustaw, co umożliwia im niezależną kontrolę zgodności aktów prawnych z wyższymi normami prawnymi. Kolejną zasadą jest dwuinstancyjność postępowania sądowego, określona w art. 176 ust. 1. Konstytucji, która zapewnia każdemu prawo do odwołania się od orzeczenia sądu pierwszej instancji do sądu wyższej instancji, chociaż Konstytucja nie określa dokładnie mechanizmów udziału obywateli, deleguje tę sprawę do ustawodawcy.

W praktyce przyjęło się dwa główne modele - ławników oraz sędziów przysięgłych. Ławnicy są wybierani w tajnym głosowaniu przez rady gmin z puli kandydatów zgłaszanych przez różne organizacje oraz grupy wyborców, a ich kadencja trwa cztery lata, z możliwością skrócenia w wyjątkowych okolicznościach⁸.

Sądy powszechne, które obejmują sądy rejonowe, okręgowe oraz apelacyjne, stanowią podstawową strukturę systemu sądownictwa i zajmują się rozpatrywaniem spraw w pierwszej instancji oraz w ramach apelacji w szerokim zakresie kwestii prawnych. Sądy rejonowe zajmują się też prowadzeniem ksiąg wieczystych oraz rejestrem zastawów i Krajowego Rejestru Sądowego. Natomiast system sądownictwa administracyjnego koncentruje się na dwóch głównych instytucjach: Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz wojewódzkich sądach administracyjnych. Wymienione sądy pełnią kluczową rolę w sprawowaniu kontroli nad działalnością administracji publicznej.

W polskim systemie prawnym funkcjonuje hierarchicznie uporządkowana struktura sądownictwa, która obejmuje zarówno sądy powszechne wojskowe oraz administracyjne. Na najniższym szczeblu znajdują się sądy rejonowe, które z reguły pełnią rolę sądów pierwszej instancji. Następnym stopniem w hierarchii są sądy okręgowe, które działają jako sądy odwoławcze, ale w niektórych przypadkach mogą również być sądami pierwszej instancji. Sądy apelacyjne stanowią kolejny poziom w

⁵ Ibidem, s.: 14.

⁶ Ibidem, s.: 15.

⁷ Orzecznictwo, *European Justice*, https://e-justice.europa.eu/11/PL/case_law?init=true.

⁸ Zubik M., *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w świetle Konstytucji i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] „Przegląd Sądowy”, nr 3/2005, s.: 78.

strukturze sądownictwa, gdzie również pełnią funkcję instancji odwoławczej. Struktura sądów wojskowych jest analogiczna, z tym że pierwszą instancją stanowią wojskowe sądy garnizonowe, a wojskowe sądy okręgowe działają jako instancja odwoławcza lub pierwsza w określonych sytuacjach. Sąd Najwyższy, będący na szczycie hierarchii, nadzoruje działalność zarówno sądów powszechnych, jak i wojskowych, koncentrując się na sprawach orzeczniczych.

W zakresie sądownictwa administracyjnego, pierwszą instancją stanowią wojewódzkie sądy administracyjne. Nadzór nad ich działalnością sprawuje Naczelny Sąd Administracyjny, który nie tylko rozpatruje środki odwoławcze od orzeczeń tych sądów, ale także zajmuje się interpretacją zagadnień prawnych oraz rozstrzyga inne sprawy określone przepisami prawa⁹. W polskim systemie prawnym istnieje zasada, zgodnie z którą sądy powszechne mają pierwszeństwo w rozstrzyganiu spraw prawnych, chyba że przepisy szczególnie wyznaczają inną drogę sądową. Zakładana jest na poziomie konstytucyjnym kompetencja sądów powszechnych do sprawowania wymiaru sprawiedliwości, co jest również odzwierciedlone w przepisach szczegółowych, takich jak ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o ustroju sądów powszechnych¹⁰.

Zwróćmy teraz uwagę na encyklopedyczne określenie sądów powszechnych¹¹. Jak już nadmieniono do obecnego polskiego sądownictwa powszechnego należą sądy rejonowe, okręgowe i apelacyjne. Sądy powszechne rozstrzygają wszelkie sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, które nie są zastrzeżone dla innych sądów. Wszystkich sędziów sądów powszechnych powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Sądami kierują prezesi powoływani przez ministra sprawiedliwości oraz w zakresie finansowym i gospodarczym Dyrektorzy Sądów Apelacyjnych i Okręgowych oraz Dyrektorzy Sądów Rejonowych - powoływani przez ministra sprawiedliwości. Postępowanie sądowe oparte jest na zasadzie dwuinstancyjności. W Polsce funkcjonuje (stan na 12 lipca 2021 roku): 11 sądów apelacyjnych, 46 sądów okręgowych, 318 sądów rejonowych.

Oprócz funkcji rozstrzygania sporów prawnych, sądy powszechne są również uprawnione do wykonania innych zadań w ramach ochrony prawnej, które są im przydzielone ustawowo. Do tych zadań zalicza się między innymi postępowanie rejestrowe, mediacyjne, egzekucyjne, wykonawcze oraz czynności o charakterze przygotowawczym, takie jak mianowanie obrońcy z urzędu czy zwolnienie od kosztów sądowych, a także działania uzupełniające, jak orzekanie o kosztach procesu.

Interesujące nas w tym opracowaniu sądy rejonowe zazwyczaj obejmują swoją właściwością jedną lub więcej gmin. Sądy te dzielą się na wydziały specjalistyczne takie jak cywilny, karny, rodzinny i nieletnich, pracy i ubezpieczeń społecznych, ksiąg wieczystych oraz gospodarczy.

W Polsce funkcjonuje złożony system nadzoru nad działalnością sądów powszechnych, w ramach którego kluczowe role odgrywają Sąd Najwyższy oraz Minister Sprawiedliwości. Zgodnie z obowiązującymi regulacjami, Sąd Najwyższy pełni nadzór w zakresie orzekania przez sądy powszechne. Natomiast Minister Sprawiedliwości odpowiedzialny jest za nadzór administracyjny nad działalnością tych sądów. Ta forma nadzoru koncentruje się na zapewnieniu odpowiednich warunków technicz-

⁹ Guziak A., *Zarys struktury sądownictwa powszechnego w Polsce i w Niemczech wraz z terminologią dla tłumaczy*, [w:] „Lingua Legis”, nr 27/2019, s.: 49.

¹⁰ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. *Prawo o ustroju sądów powszechnych*, Dz.U.2024.334.

¹¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/S%C4%85d_powszechny.

nych, organizacyjnych i majątkowych, które są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania sądownictwa.

Narzędzia elektroniczne ułatwiające pracę sądu rejonowego

Nagrywanie rozprawy sądowej, czyli e-protokół. Wprowadzenie elektronicznych protokołów do polskiego systemu prawnego w 2010 roku, zgodnie z nowelizacją Kodeksu postępowania cywilnego, stanowiło znaczącą zmianę w metodach dokumentacji przebiegu rozpraw sądowych. Tradycyjne metody protokolowania, polegające na pisemnym zapisie, zostały wzbogacone o możliwość rejestrowania rozpraw w formie audio-wideo, co oznaczało przejście na tzw. e-protokoły. Zmiana ta z czasem stała się nieodłącznym elementem codziennej praktyki sądowej, obejmując sprawy cywilne oraz gospodarcze. Trzeba zaznaczyć, że mimo nie istnienia formalnej instytucji prawnej regulującej e-protokoły, ich implementacja do praktyki zasadniczo zmieniła podejście do protokolowania procesów sądowych¹². Wdrożenie elektronicznego rejestrowania przebiegu postępowań w ramach procesów cywilnych miało na celu przede wszystkim usprawnienie oraz przyspieszenie działania wymiaru sprawiedliwości.

Długość trwania rozpraw to tylko jedna z wielu składowych wpływających na dynamikę procesu sądowego. Inne kluczowe czynniki to między innymi złożoność prawna przypadków, ilość materiału dowodowego do analizy oraz poziom zaangażowania stron. Implementacja elektronicznego protokołu wymaga od sędziów adaptacji do nowych technologii oraz zmiany tradycyjnych metod pracy.

Zastąpienie pisemnych protokołów nagraniami z rozpraw wiąże się z koniecznością większego nakładu czasu na analizę zgromadzonych materiałów, co może być szczególnie wyzwaniem dla sędziów instancji odwoławczych, którzy muszą dokładnie zapoznać się z całością zebranych dowodów, zarówno z pierwszej instancji, jak i z postępowania apelacyjnego¹³. Trzeba podkreślić, że dzięki rejestrowaniu wypowiedzi w formie dźwiękowej i wizualnej, zeznania zachowują swoją autentyczność i integralność, co jest decydujące dla oceny prawidłowości procedur sądowych¹⁴.

Zatem elektroniczna procedura i dokumentacja, w szczególności w masowym postępowaniu cywilnym, staje się niezbędna, choć instytucje prawa często podchodzą do niej z rezerwą. Jednak wprowadzenie technologii informatycznych, a w szczególności zdalnych online, do wykonania czynności procesowych nie wpływa na podstawowy cel postępowania cywilnego, którym jest właściwe rozstrzygnięcie sprawy¹⁵. Dodać trzeba jeszcze, że w analizowanym sądzie rejonowym począwszy od 2014 roku nagrywana jest zdecydowana większość rozpraw.

Portal Informacyjny. Portale Informacyjne sądów powszechnych to nowoczesne narzędzia cyfrowe - systemy, które stanowią istotny krok w kierunku transparentności i dostępności informacji prawnych w Polsce. Umożliwiają one zdalny dostęp do informacji o postępowaniach przed sądami powszechnymi¹⁶. Podstawę prawną dla funkcjonowania Portalu Informacyjnego stanowiło pierwotnie zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 grudnia 2006 roku¹⁷. W 2019 roku wprowadzono przepisy,

¹² Kluz P., Lech M., *Charakter protokołu elektronicznego w procedurze cywilnej*, [w:] „*Journal of Modern Science*”, t. 4/2014, s.: 354.

¹³ Ibidem, s. 355.

¹⁴ *E-Wymiar sprawiedliwości w aspekcie europejskim*, red. B. Śliwczyński, L. Łuczak-Noworolnik, Poznań 2016, s.: 23.

¹⁵ Kluz P., Lech M., *Charakter protokołu elektronicznego w procedurze cywilnej*, op. cit., s.: 355.

¹⁶ Mikołajczuk E., *Analiza funkcjonowania Portalu Informacyjnych Sądów Powszechnych*, Warszawa 2020, s.: 15.

¹⁷ Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, Dz.Urz.MS.2003.5.22.

które rozszerzyły funkcjonalność systemu, pozwalając prezesom sądów na zarządzanie udostępnianiem informacji procesowych, takich jak treści pism i protokołów, za pośrednictwem kont w systemie teleinformatycznym. Portal Informacyjny sądów powszechnych nie tylko usprawnia procesy komunikacji sądowej, ale również przyczynia się do zwiększenia transparentności działania sądownictwa, co jest kluczowym aspektem w budowaniu zaufania publicznego do instytucji sądowych¹⁸.

Wprowadzenie Portali Informacyjnych w wymiarze sprawiedliwości znacząco przyczyniło się do usprawnienia pracy sekretariatów sądów oraz Biur Obsługi Klienta. Tradycyjnie procesy te wymagały znacznego nakładu czasu personelu na obsługę uczestników procesów sądowych, co obejmowało zadania takie jak wyszukiwanie akt sądowych do osobistego wglądu, udostępnianie protokołów z rozpraw oraz realizowanie licznych żądań dotyczących kopiowania dokumentacji. Obciążenia te były powiązane z koniecznością fizycznej obecności stron lub ich pełnomocników w siedzibach sądów. Wiązało się to z koniecznością wcześniejszego zamawiania dokumentów do wglądu oraz generowało dodatkowe koszty związane z kopiowaniem dokumentów. Portale Informacyjne, oferując bezpłatny dostęp do dokumentów sądowych online, znacząco zredukowały potrzebę bezpośredniego kontaktu z sądami. Dzięki temu uczestnicy procesów mogą oszczędzić zarówno czas, jak i pieniądze, które wcześniej musieli inwestować w tradycyjne formy interakcji z systemem sądowym. Ta cyfryzacja procesów sądowych nie tylko zwiększa efektywność administracyjną, ale także poprawia ogólną dostępność i transparentność sprawiedliwości, umożliwiając łatwiejszy dostęp do informacji procesowych bez konieczności fizycznego przemieszczania się do określonego sądu¹⁹.

W przykładowym analizowanym sądzie rejonowym Portal Informacyjny funkcjonuje od 1 czerwca 2014 roku, na mocy Zarządzenia Nr 6/14 wydanego przez prezesa tego sądu. Celem stworzenia portalu było ułatwienie dostępu do informacji sądowych dla osób upoważnionych i uprawnionych, zgodnie z obowiązującym prawem. Portal ma służyć przede wszystkim stronom postępowań, ich pełnomocnikom, a także sędziom i prokuratorom, zapewniając im dostęp do danych zawartych w systemach wspierających pracę biurową sądu rejonowego.

Aby móc korzystać z funkcjonalności portalu, użytkownicy muszą przejść proces rejestracji. Wymaga on wypełnienia formularza rejestracyjnego, dostępnego na stronie głównej portalu, a następnie osobistego zgłoszenia się w jednym z wyznaczonych punktów - w punkcie informacyjnym, biurze obsługi interesanta lub biurze podawczym - które działają w ramach sądów, gdzie portal już funkcjonuje, i które znajdują się na terenie apelacji danego województwa.

Wirtualne sale sądowe i rozprawy online. W Polsce możliwość prowadzenia posiedzeń sądowych przy wykorzystaniu technologii komunikacji na odległość została wprowadzona zmianami w Kodeksie Postępowania Cywilnego (KPC) z roku 2015. Jednak do wybuchu pandemii COVID-19, te przepisy nie znalazły szerszego zastosowania w praktyce sądowniczej. Jednym z głównych ograniczeń był wymóg określony w art. 152 § 2 KPC, który stanowił, że uczestnicy muszą znajdować się w obiekcie innego sądu, co wiązało się z potrzebą angażowania zasobów i personelu więcej niż jednej jednostki sądowej. Ponadto, wymagane były specyficzne rozwiązania tech-

¹⁸ Łukowski W., *Portalu informacyjnego czar*, „Rzeczpospolita” z 23 kwietnia 2020 r., <https://www.rp.pl/Opinie/304239882-Wojciech-Lukowski-Portalu-informacyjnego-czar.html>.

¹⁹ Ibidem.

niczne, takie jak Centralna Platforma Wideokonferencyjna Ministerstwa Sprawiedliwości, oparta na aplikacji *Avaya SCOPIA*²⁰, której infrastruktura była dostępna tylko w wybranych salach sądowych²¹.

Rozwiązanie *Avaya SCOPIA Desktop Server* jest aplikacją, która umożliwia uczestniczenie w wideokonferencjach z poziomu dowolnego komputera z dostępem do sieci IP, w tym z użyciem standardowego łącza internetowego. Instalacja oprogramowania do wideokonferencji na komputerze użytkownika odbywa się automatycznie w momencie pierwszego logowania na serwerze SCOPIA Desktop. Po instalacji użytkownik łączy się do odpowiedniej konferencji podając jej numer oraz PIN. Po podłączeniu do spotkania uruchamia się aplikacja wideokonferencyjna, dzięki której komputer weźmie udział w wideokonferencji jak pełnoprawny wideoterminal H.323/SIP.

Możliwość prowadzenia rozpraw sądowych online sprawdziła się, ponieważ ustawodawca zdecydował się na stałe wprowadzić ją do KPC. Nowelizacja, która zaczęła obowiązywać w marcu 2024 roku, zezwala sędziemu przewodniczącemu na zarządzanie zdalnego posiedzenia z urzędu, gwarantując jednocześnie pełną ochronę praw procesowych wszystkich stron oraz prawidłowy przebieg postępowania. Sąd oraz protokolant pozostają w sali sądowej, a pozostali uczestnicy mogą dołączyć zdalnie. Komunikacja odbywa się za pośrednictwem transmisji obrazu i dźwięku, co pozwala na *real-time interaction* i pełne zaangażowanie w proces. Dodatkowo, uczestnicy mają obowiązek zgłosić zamiar uczestnictwa zdalnego na co najmniej trzy dni robocze przed wyznaczonym terminem posiedzenia, co umożliwia odpowiednie przygotowanie techniczne ze strony sądu²².

Osoba uczestnicząca zdalnie musi informować o miejscu, z którego się łączy, i zapewnić odpowiednie warunki do uczestnictwa w rozprawie. Sąd może zażądać stawienia się osobiście, jeśli zachowanie uczestnika lub warunki, w jakich się znajduje, mogą wpłynąć negatywnie na prawidłowy przebieg czynności procesowych²³. Oprócz rozpraw online, które prowadzi się regularnie omawiany sąd rejonowy wdrożył system rozpraw hybrydowych, gdzie część uczestników znajduje się na sali sądowej, a część w miejscu ich aktualnego pobytu.

Prezentacja uzyskanych odpowiedzi na ankietę badawczą

Większość badanych respondentów stanowiły osoby w grupie wiekowej 31- 40 lat, co stanowiło 70%, kolejną grupą osoby w wieku 41-50 lat - 20%. Najmniej wśród respondentów było osób w wieku 51-60 lat, co w strukturze daje 10%. Zdecydowaną większość osób, które wzięły udział w badaniu to kobiety, bo 90%, a mężczyźni stanowili 10%. Staż pracy respondentów rozpatrywanego sądu rejonowego był zróżnicowany i wynosił procentowo w stosunku do grupy badanej:

- do 5 lat (50%),
- od 6 - 10 lat (10%),
- od 11 - 20 lat (20%),
- powyżej 20 lat (20%).

²⁰ <https://infosfera.pl/wideokonferencje/oferta-avaya/wideoterminal-avaya-spaces-h323-aip/avaya-scopia-desktop.html>.

²¹ Gołaczyński J., Zalesińska A., *Nowe technologie w sądach na przykładzie wideokonferencji i składania pism procesowych i doręczeń elektronicznych w dobie pandemii COVID-19*, [w:] „Monitor Prawniczy”, nr 12/2020, s.: 638.

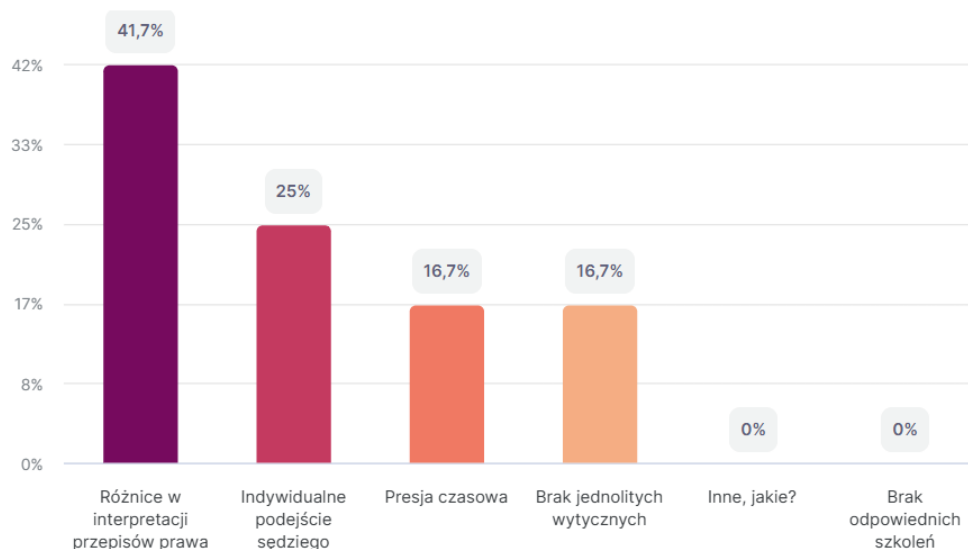
²² Gad A., *Zdalne rozprawy sądowe na stałe w k.p.c.*, *Ziemski Biznes*, <https://ziemskibiznes.pl/blog/spory-sadowe/zdalne-rozprawy-s%C4%85dowe-na-sta%C5%82e-w-k.p.c.html>.

²³ Ibidem.

Dla zrealizowania celu pracy, czyli przeprowadzenia analizy stanu istniejącego i wskazanie usprawnień w zakresie orzecznictwa, a na przykładzie jednego z sądów rejonowych, sformułowano problemy badawcze, a mając te problemy opracowano kwestionariusz ankiety²⁴. Przedstawione zostaną teraz wyniki strukturalne uzyskanych odpowiedzi.

Zapytano respondentów o to, jak oceniają poziom jednolitości orzeczeń wydawanych przez sędziów. Zdaniem 70% badanych poziom ten jest średni, a zdaniem 30% wysoki. W kolejnym punkcie ankiety zapytano respondentów o to, czy dostęp do baz danych z orzeczeniami innych sądów ma wpływ na jednolitość wydawanych orzeczeń. Trzydzieści procent badanych odpowiedziało, że raczej ma to wpływ, 10%, że raczej nie ma wpływu. Jednocześnie aż 60% badanych miało trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie. Na pytanie o to, czy współpraca i konsultacje między sędziami jest częstą praktyką w sądzie rejonowym w którym pracują. Spośród respondentów 50% podało, że raczej jest to częsta praktyka, a zdaniem 10% raczej nie jest. Czterdzieści procent miało trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi na tak postawione pytanie. Zdaniem połowy respondentów, wprowadzenie jednolitych wytycznych orzeczniczych mogłoby mieć pozytywny wpływ na spójność wydawanych orzeczeń. Natomiast 20% ankietowanych uznało, że wpływ ten jest zdecydowany, a 30% miało trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi.

Struktura odpowiedzi na kolejne pytanie została zaprezentowana na rysunku 1.

Źródło: Bielawska E., *Analiza stanu istniejącego i wskazanie usprawnień w zakresie orzecznictwa (na przykładzie ...)*, op. cit., rys. 9.

Rys. 1. Czynniki, które najbardziej wpływają na różnice w orzeczeniach wydawanych przez sędziów

Tak więc według rysunku 1. struktura odpowiedzi jest następująca:

- przede wszystkim różnice w interpretacji przepisów prawa (41,7%),
- indywidualne podejście sędziego (25%),
- presja czasowa (16,7%),
- brak jednolitych wytycznych (16,7%).

Pracownicy badanego sądu rejonowego czasami dostrzegają opóźnienia w wydawanych orzeczeniach i takiej odpowiedzi udzieliło 70% respondentów. Nigdy nie dostrzega opóźnień 10% badanych, często dostrzega je 10% i bardzo często także 10%.

²⁴ Bielawska E., *Analiza stanu istniejącego i wskazanie usprawnień w zakresie orzecznictwa (na przykładzie ...)*, op. cit., s.: 32.

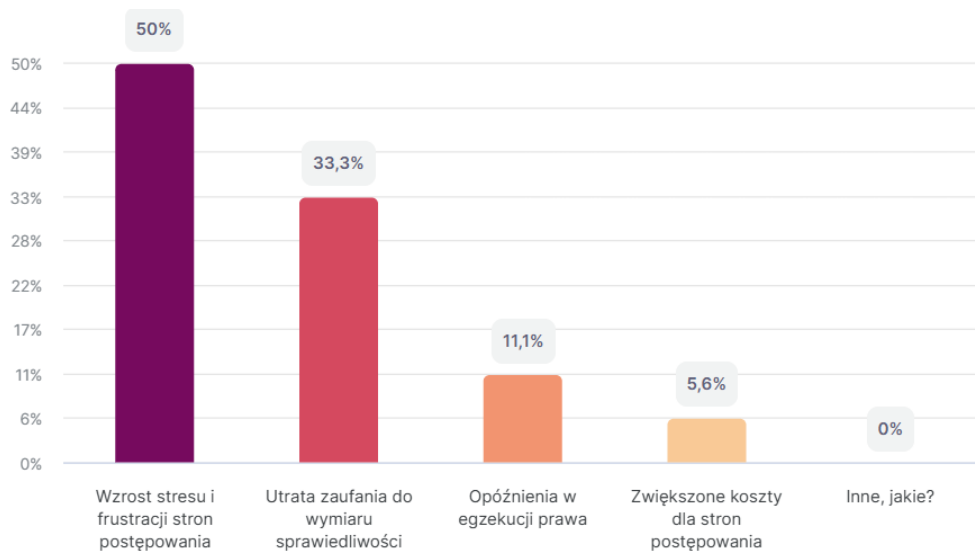
Zdaniem ankietowanych, główne przyczyny opóźnień w wydawaniu orzeczeń, to przede wszystkim opóźnienia w dostarczaniu dokumentów przez strony postępowania, długie procedury administracyjne, niewystarczająca liczba personelu administracyjnego, nadmierne obciążenie pracą sędziów. Wszystkie z wymienionych po 22,2%, a brak odpowiednich narzędzi i technologii IT wymieniło 11,2% ankietowanych.

Respondenci są przekonani, że ilość spraw przypadających na jednego sędziego jest zbyt duża. Takiej odpowiedzi udzieliło 80% badanych, a zdaniem 20% uczestniczących w ankiecie uznało, że sędziowie nie są przeciążeni pracą.

Ankietowani pozytywnie oceniają organizację pracy w swoich wydziałach, bowiem 60% ocenia ją dobrze, 30% przeciętnie, a 10% bardzo dobrze. Żaden z badanych nie ocenił organizacji słabo oraz bardzo słabo.

Choć organizacja pracy jest zdaniem badanych poprawna, zdecydowana większość ankietowanych uważa, że w sądzie występują braki w dostępności narzędzi i technologii informacyjno-informatycznej wspierających ich pracę. Takiej odpowiedzi udzieliło aż 90% badanych, natomiast 10% udzielających odpowiedzi uważa, że braki w omawianym zakresie nie występują.

Wśród konsekwencji opóźnień w wydawaniu orzeczeń najczęściej badanych wskazało wzrost stresu i frustrację stron postępowania (50%). Utrata zaufania do wymiaru sprawiedliwości została wskazana przez 33,3% badanych. Opóźnienia w egzekucji prawa wskazało 11,1%, a zwiększone koszty dla stron postępowania 5,6% respondentów. Struktura omówionych odpowiedzi została zaprezentowana na rysunku 2.

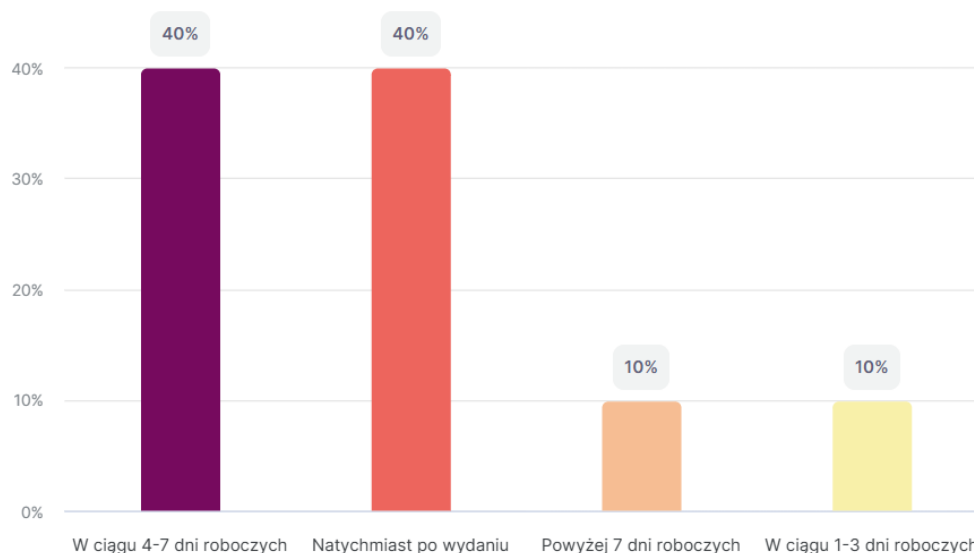
Źródło: Bielawska E., *Analiza stanu istniejącego i wskazanie usprawnień w zakresie orzecznictwa (na przykładzie ...)*, op. cit., rys. 15.

Rys. 2. Konsekwencje opóźnień w wydawaniu orzeczeń

Wszyscy badani uważają, że opóźnienia w wydawaniu orzeczeń mają negatywny wpływ na wizerunek sądu. Zdaniem 60% opóźnienia zdecydowanie mają wpływ na omawiane kwestie, a zdaniem 40% raczej mają wpływ.

Na pytanie jakie są standardowe procedury udostępniania orzeczeń sądowych stronom postępowania, to przede wszystkim przesyłanie pocztą tradycyjną i takiej odpowiedzi udzieliło 90% respondentów. Dziesięć procent wskazało, że orzeczenia są przesyłane pocztą elektroniczną.

Jeśli wziąć pod uwagę czas od wydania orzeczenia, w którym strony postępowania mogą się z nim zapoznać, badani udzielili różnych odpowiedzi, co prawdopodobnie uzasadnione jest specyfiką konkretnego wydziału sądu rejonowego. Zdaniem 40% badanych strony mogą zapoznać się z orzeczeniem w ciągu 4-7 dni roboczych, również 40% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „Natychmiast po wydaniu”. Według 10% ankietowanych powyżej 7 dni roboczych, a zdaniem też 10% biorących udział w ankiecie w ciągu 1-3 dni roboczych. Struktura tych odpowiedzi została pokazana na rys. 3.

Źródło: Bielawska E., *Analiza stanu istniejącego i wskazanie usprawnień w zakresie orzecznictwa (na przykładzie ...)*, op. cit., rys. 18.

Rys. 3. Czas od wydania orzeczenia, w którym strony postępowania mogą się z nim zapoznać

Respondenci potwierdzili, że strony postępowania mają możliwość uzyskania kopii orzeczeń w formie elektronicznej. Przy czym 80% badanych wskazało, że uzyskanie elektronicznej kopii możliwe jest wyłącznie na wniosek strony, a 10%, że taką możliwość strony mają zawsze. Także 10% wskazało, że nie wie, czy stronom postępowania przysługuje możliwość uzyskania orzeczeń w formie elektronicznej.

Jednocześnie, biorąc pod uwagę częstotliwość korzystania przez strony postępowania z możliwości uzyskania kopii orzeczeń w formie elektronicznej, respondenci wskazali, że strony postępowania rzadko korzystają z przysługującego im prawa - takiej odpowiedzi udzieliło 90% badanych. Zdaniem 10% respondentów, z omawianej możliwości strony korzystają często.

Wśród najczęstszych problemów, jakie strony postępowania napotykają w toku uzyskiwania orzeczeń, badani wskazali problemy techniczne z dostępem do orzeczeń elektronicznych - 50%, długie terminy oczekiwania - 30%, a także brak informacji o procedurach uzyskiwania orzeczeń - 20%.

Zapytani o skuteczność obecnych procedur udostępniania orzeczeń opinii publicznej, respondenci udzielili różnych odpowiedzi. Zdaniem 20% procedury te są raczej skuteczne, a zdaniem też 20% - raczej nie są skuteczne. Jednocześnie aż 60% badanych miało trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

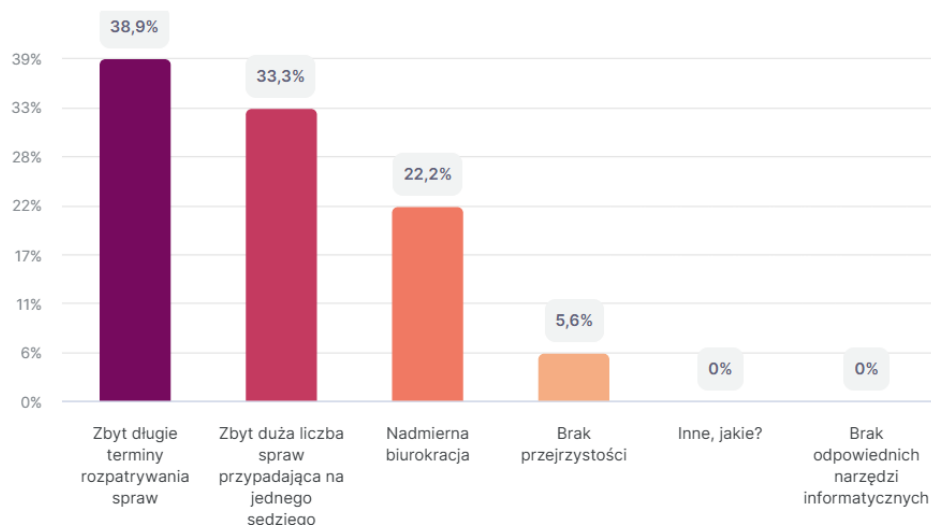
Ankietowani mieli trudności z jednoznaczną oceną efektywności obecnych procedur sądowych. Zdaniem 80% badanych, procedury te są ani efektywne, ani nieefektywne. Zdaniem 20% - procedury są raczej efektywne.

Jeśli wziąć pod uwagę przejrzystość obecnych procedur sądowych, zdaniem 40% badanych oceniło je negatywnie. Przy czym 20% wskazało, że są „Raczej nieefektywne”, a 20%, że „Zdecydowanie są nieefektywne”. Trzeba tu zaznaczyć, że aż 60% ankietowanych miało trudności z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi. Prawdopodobnie przyczyną była niezajomość pojęcia przejrzystości procedur sądowych oraz pojęcia efektywności^{25 26}.

W projekcie wymienionym w przypisie 26 skupiono się na praktycznym sprawdzeniu możliwości i efektywności partycypacji organizacji pozarządowych w procesie stanowienia prawa, a z drugiej – na ocenie przejrzystości tego procesu. Partycypacja obywateli w rządzeniu – a jego istotną częścią jest proces tworzenia prawa – to zagadnienie, którego wagę coraz częściej podkreślają instytucje europejskie. W 2001 roku Komisja Europejska w tzw. „Białej księdze” dotyczącej zarządzania zaproponowała pięć kryteriów dobrego rządzenia. Są to: otwartość, partycypacja, rozliczalność, efektywność i koherencja²⁷. W kolejnym pytaniu „Główne problemy obecnych procedur sądowych” struktura odpowiedzi była następująca:

- zbyt długie terminy rozpatrywania spraw (38,9%),
- zbyt dużą liczbę spraw przypadającą na jednego sędziego (33,3%),
- nadmierna biurokracja (22,2%),
- brak przejrzystości (5,6%).

Żaden z badanych nie wskazał jednak braku odpowiednich do wykonywanej czynności aplikacji techniki informatycznej (zob. rys. 4).

Źródło: Bielawska E., *Analiza stanu istniejącego i wskazanie usprawnień w zakresie orzecznictwa (na przykładzie ...)*, op. cit., rys. 25.

Rys. 4. Główne problemy obecnych procedur sądowych

Wśród zmian, które zdaniem ankietowanych mogłoby poprawić jakość orzecznictwa, badani wskazali zwiększenie liczby pracowników sądowych (22,7%), uproszczenie procedur administracyjnych (22,7%), lepsze szkolenia dla pracowników (18,2%), wprowadzenie nowoczesnych narzędzi informatycznych (18,2%), skrócenie terminów procesowych (18,2%).

²⁵ Burdziej S., *Przejrzystość, jawność, autorytet: Nieformalne ograniczenia zasady jawności postępowania w polskiej praktyce sądowej*, Profilaktyka społeczna i resocjalizacja 2013, file:///C:/Users/wlode/Downloads/Przejrzysto%C5%9B%C4%87_jawno%C5%9B%C4%87_autorytet_nie%20(1).pdf

²⁶ Przejrzystość procesu stanowienia prawa Raport z realizacji projektu „Społeczny monitoring procesu stanowienia prawa”, Projekt dofinansowany z funduszy Unii Europejskiej Warszawa 2008, Fundacja Batorego, https://www.batory.org.pl/doc/Proces_stanowienia_prawa_raport.pdf.

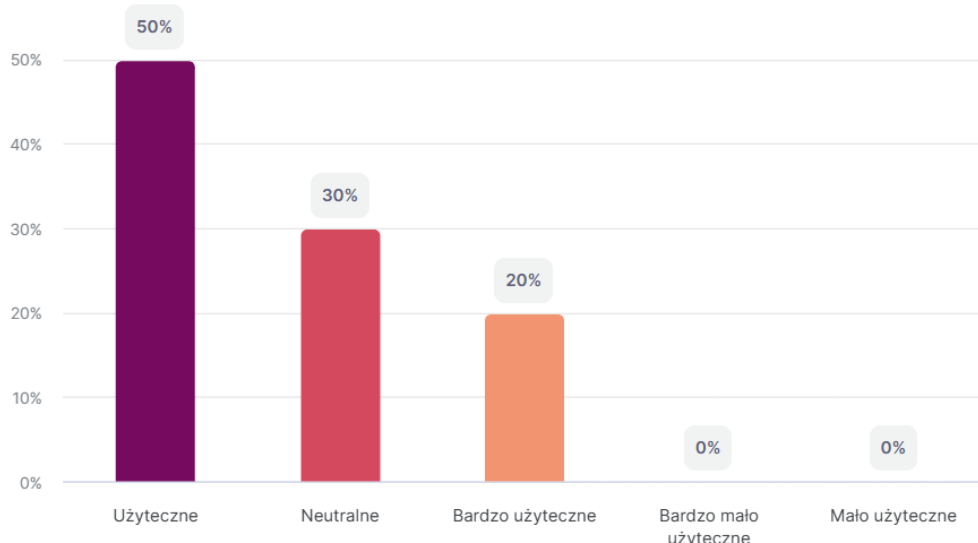
²⁷ Ibidem, s.: 6.

Wystąpiono do ankietowanych, aby ocenili wpływ wprowadzenia niektórych nowoczesnych narzędzi informatycznych na jakość orzecznictwa. Zdaniem 50% badanych, wpływ ten jest neutralny, zdaniem 40% raczej pozytywny, a zdaniem 10% - bardzo pozytywny. Wśród konkretnych nowych narzędzi informatycznych, które mogłyby poprawić pracę i jakość orzecznictwa ankietowani wskazali:

- systemy zarządzania sprawami (60%),
- elektroniczne systemy archiwizacji (40%).

Natomiast „Automatyczne narzędzia do analiz prawnych” uznano, że nie mają wpływu na orzecznictwo.

Jeśli wziąć pod uwagę ocenę ogólnej użyteczności już eksploatowanych systemów informatycznych to 50% badanych, z różnych wydziałów sądu rejonowego, oceniło je jako użyteczne. Zdaniem 30%, respondentów systemy te potraktowano jako neutralne, a według 20% jako bardzo użyteczne (zob. rys. 5).

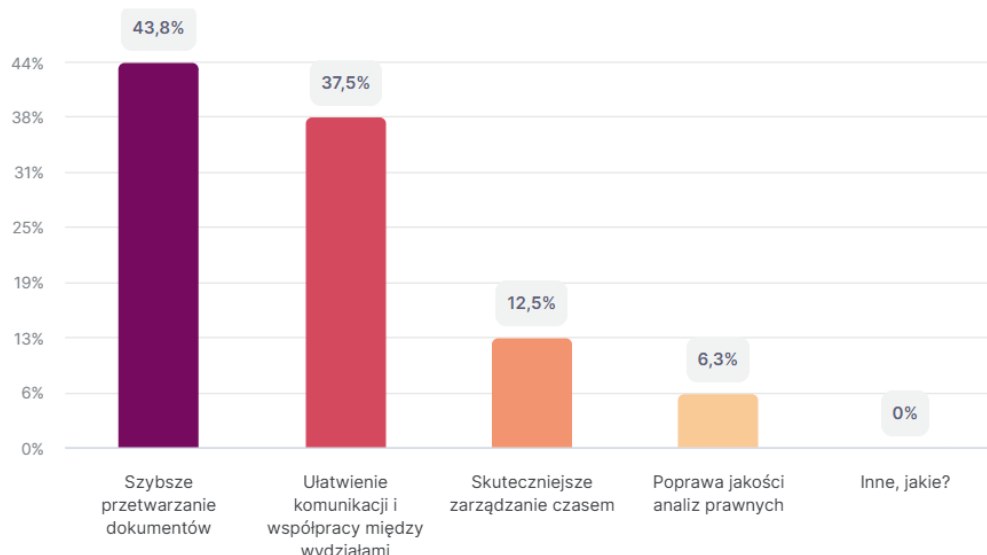

Źródło: Bielawska E., *Analiza stanu istniejącego i wskazanie usprawnień w zakresie orzecznictwa (na przykładzie ...)*, op. cit., rys. 29.

Rys. 5. Ocena ogólnej użyteczności wykorzystywanych systemów informatycznych

Na pytanie „Częstotliwość korzystania z systemów informatycznych w codziennej pracy” aż 80% z respondentów codziennie korzysta z nich w pracy. Dziesięć procent korzysta z nich kilka razy w tygodniu, a 10% rzadko, co z pewnością uzasadnione jest specyfiką pracy poszczególnych wydziałów przykładowego sądu rejonowego. Biorąc pod uwagę intuicyjność interfejsu użytkownika stosowanych systemów informatycznych to 70% badanych ocenia go neutralnie, a zdaniem 30% jest przyjazny dla użytkownika. Natomiast biorąc pod uwagę wystarczającą niezawodność systemów informatycznych, badani udzielili różnorodnych odpowiedzi. Zdaniem 30% ankietowanych systemy te raczej są niezawodne, według 20%, raczej takie nie są. Równo połowa badanych miała jednak trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi na to zadane pytanie. Natomiast jakość wsparcia technicznego dostępnego dla użytkowników systemów informatycznych badani oceniają pozytywnie (40%), a przynajmniej nie oceniają go źle, czyli neutralnie (60%).

Wśród obszarów pracy, które mogłyby najbardziej skorzystać z wdrożenia nowych technologii informatycznych, ankietowani wskazali szybsze przetwarzanie dokumentów (43,8%), ułatwienie komunikacji i współpracy między wydziałami (37,5%), skuteczniejsze zarządzanie czasem (12,5%), poprawę jakości analiz prawnych (6,3%) - zob. rys. 6.

Źródło: Bielawska E., *Analiza stanu istniejącego i wskazanie usprawnień w zakresie orzecznictwa (na przykładzie ...)*, op. cit., rys. 34.

Rys. 6. Obszary pracy, które mogłyby najbardziej skorzystać z wdrożenia nowych technologii informatycznych

Technologie informatyczne, które mogłyby najbardziej usprawnić procesy orzecznicze w sądzie rejonowym (biorąc pod uwagę strukturę odpowiedzi) w przekonywaniu badanych to przede wszystkim:

- automatyzacja obiegu dokumentów (40%),
- narzędzia do zdalnej pracy i wideokonferencji (30%),
- zaawansowane systemy wyszukiwania i analizy prawnej (20%),
- sztuczna inteligencja do analizy przypadków (10%).

Jednocześnie ankietowani wskazują na różnorodne obawy związane z wdrożeniem nowych technologii informatycznych. Kosztów wdrożenia obawia się 46,2%, na trudności w adaptacji i szkoleniu pracowników wskazało 30,8%, utraty pracy z powodu automatyzacji obawia się 15,4%, a na bezpieczeństwo danych wskazało 7,7% respondentów.

Na podkreślenie zasługuje to, że wszyscy ankietowani, wskazali na potrzebę szkoleń z zakresu nowych technologii informatycznych. Zdaniem 60% badanych oświadczyło, że istnieje taka potrzeba, a natomiast 40% - raczej nie. Jeśli wziąć pod uwagę wpływ wdrożenia nowych technologii informatycznych na jakość wydawanych wyroków, odpowiedzi badanych były podzielone. I tak według 30% uczestników ankiety, nowe technologie informatyczne mogłoby raczej poprawić jakość wydawanych wyroków. Zdaniem 30%, kwestie te raczej nie mają związku. Jednak według 10% respondentów jakość wyroków mogłaby zostać poprawiona zdecydowanie. Dodać trzeba jeszcze, że na to pytanie 30% badanych miało trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi.

* * *

Struktura odpowiedzi na dość obszerną ankietę, przeprowadzoną w trybie online, była bazą do wysunięcia propozycji udoskonalenia procesu orzecznictwa z zastosowaniem szerszego zastosowania techniki IT. Reasumując wprowadzenie zmian i reform w procedurach sądowych przykładowego sądu rejonowego powinno skoncentrować się na ujednoliceniu praktyk orzeczniczych, przyspieszeniu i uproszczeniu procedur sądowych, zwiększeniu wykorzystania nowoczesnych narzędzi informatycznych, a także na zwiększeniu zasobów ludzkich i szkoleniach. Takie działania mogą

znacząco wpłynąć na poprawę jakości orzecznictwa i wizerunku sądu w oczach opinii publicznej. Oczekiwana przez obywateli poprawa procesów orzeczniczych i jakości wydawanych wyroków z wykorzystaniem nowoczesnych technologii jest możliwa przez usprawnienie komunikacji, zwiększenie precyzji w analizie prawnej, zmniejszenie obciążenia sędziów oraz szybsze przetwarzanie dokumentów. To wszystko przyczynia się do większej efektywności i spójności pracy sądu rejonowego, co bezpośrednio ma wpływ na jakość wydawanych orzeczeń.

Tak więc zasadniczo propozycje usprawnień koncentrują się na wprowadzeniu nowoczesnych technologii informatycznych, które mogą znacząco usprawnić zarówno procesy orzecznicze, jak i ogólną jakość wydawanych wyroków. W związku z tym na zakończenie przedstawionej w tym materiale analizy sądu rejonowego i wywiadu wśród pracowników w formie ankietowej wydaje się za słuszne zrealizowanie zadań:

Automatyzacja obiegu dokumentów, przełoży się to na zmniejszenie czasu przetwarzania dokumentów oraz obciążenia sędziów.

Wprowadzenie narzędzi do zdalnej pracy i wideokonferencji, co zapewni poprawę komunikacji i współpracy między wydziałami sądu.

Wdrożenie zaawansowanych systemów wyszukiwania i analizy prawnej, pozwoli to na zwiększenie precyzji i jednolitości interpretacji przepisów prawnych.

Standaryzacja procedur, czyli wprowadzenie jednolitych wytycznych orzeczniczych, które mogą przyczynić się do większej spójności wydawanych orzeczeń.

Szkolenia z zakresu obsługi nowych technologii, co umożliwi przygotowanie personelu do efektywnego korzystania ze współczesnej techniki IT, w tym i mobilnej.

Stopniowe zwiększanie zasobów pracowniczych sądu, a w tym zatrudnienie dodatkowego personelu administracyjnego i pomocniczego pozwoli zmniejszyć obciążenie pracy sędziów i przyspieszyć procesy orzecznicze.

ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЇХ ПОВНОВАЖЕННЯ

Полад Аббасов,

здобувач фахової передвищої освіти спеціальності 081 «Право»,

Полтавський фаховий кооперативний коледж

Науковий керівник: Світлана Дудецька,

викладач правничих дисциплін,

Полтавський фаховий кооперативний коледж

Введення воєнного стану в Україні у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації суттєво вплинуло на функціонування всіх сфер державного та суспільного життя, зокрема й на діяльність органів місцевого самоврядування (ОМС). ОМС, як найближча до громадян ланка публічної влади, відіграють ключову роль у забезпеченні життєдіяльності територіальних громад, підтримці громадського порядку, наданні необхідних послуг населенню та сприянні обороноздатності держави. Дослідження особливостей їхньої діяльності та повноважень в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним для розуміння механізмів управління на місцевому рівні в кризових ситуаціях.

Правові засади місцевого самоврядування в Україні визначаються у Конституції України, законах України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про органи самоорганізації населення», галузевому законодавстві, підзаконних нормативно-правових

актах, що приймаються на їх основі, а також в актах органів місцевого самоврядування, які приймаються ними у межах компетенції [4, с. 115-118].

Проте, з введенням воєнного стану, правове регулювання діяльності ОМС зазнало певних змін та доповнень. Ключовими нормативно-правовими актами, що визначають особливості повноважень ОМС в цей період, є:

- Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» [3] (та наступні укази про його продовження).

- Закон України «Про правовий режим воєнного стану» [2].

- Постанови Кабінету Міністрів України та інші підзаконні нормативно-правові акти, що конкретизують повноваження ОМС в умовах воєнного стану.

Аналіз цих нормативних актів, а також наукових праць вітчизняних дослідників, таких як В.В. Кравченко [5], О.Ф. Фрицький [6], М.П. Ставнійчук [7] та інших, дозволяє виокремити ключові аспекти діяльності ОМС в умовах воєнного стану.

В умовах воєнного стану повноваження ОМС зазнають певної трансформації, спрямованої на забезпечення безпеки та життєдіяльності населення, а також підтримку обороноздатності держави. До основних змін можна віднести:

- Посилення координаційної ролі: ОМС набувають додаткових повноважень щодо координації діяльності підприємств, установ та організацій, розташованих на їхній території, з метою забезпечення потреб оборони та життєдіяльності населення.

- Участь у заходах територіальної оборони: ОМС активно залучаються до організації та здійснення заходів територіальної оборони, зокрема, до формування добровільних формувань територіальних громад, забезпечення їх матеріально-технічними засобами та координації їхньої діяльності з військовими адміністраціями та Збройними Силами України.

- Забезпечення громадського порядку та безпеки: ОМС беруть активну участь у підтриманні громадського порядку та безпеки на своїй території, співпрацюючи з правоохоронними органами, військовими адміністраціями та іншими уповноваженими органами.

- Організація евакуації та розміщення населення: У разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, ОМС організовують евакуацію населення, забезпечують його тимчасове розміщення та надання першої необхідної допомоги.

- Забезпечення життєдіяльності громади: В умовах воєнного стану на ОМС покладається особлива відповідальність за забезпечення населення продуктами харчування, медикаментами, комунальними послугами та іншими життєво важливими ресурсами.

- Взаємодія з військовими адміністраціями: На територіях, де утворено військові адміністрації, повноваження ОМС можуть бути частково або повністю передані цим адміністраціям відповідно до законодавства [3]. Дослідження О.М. Бандури [7, С. 15-22] підкреслюють важливість чіткого розмежування повноважень між ОМС та військовими адміністраціями для ефективного управління в умовах воєнного стану.

Діяльність ОМС в умовах активних бойових дій набуває особливої складності та потребує оперативного реагування на постійно мінливу ситуацію. У таких умовах ключовими аспектами їхньої роботи стають: